

nation of the peculiarities of organization and professional factors influence (position, level of education, type of education, work experience) on the development of higher school personnel psychological readiness to the activity in the conditions of social and economic changes.

The relationship between the level of motivational component development of higher school personnel psychological readiness to the activity in the conditions of social and economic changes and the position of higher school personnel has been analysed. The higher position of scientific pedagogical workers is, the greater level of the motivational component development gets. The relationship between the level of the psychological readiness motivational component development and the level of the higher school personnel education has been revealed. In the result of the research we concluded that the higher level of personnel education is, the greater level of motivational component development gets. In the research it was envisaged that with the increasing of personnel's teaching experience their motivation to activity is reducing in the conditions of social and economic changes.

Key words: social and economic changes, psychological readiness, personnel of higher school, organization and professional factors.

Отримано: 19.09.2013 р.

УДК 159.9

О.Є.Фальова

УСТАНОВКИ ДО СЕКСУ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ З КРИЗИСНИХ СІМЕЙ ТА ЖІНОК ЗІ ЗВИЧАЙНИХ СІМЕЙ

О.Є.Фальова. Установки до сексу жінок та чоловіків з кризисних сімей та жінок зі звичайних сімей. У статті надається загальна характеристика установок до сексу у жінок і чоловіків з кризисних сімей та жінок зі звичайних сімей, приводяться результати порівняльного аналізу жіночої та чоловічої вибірки та результатів жінок з кризисних та звичайних сімей. Представлено результати за 14 шкалами. Результати дослідження свідчать про статистично значущі розбіжності між жінками та чоловіками з кризисних сімей за показниками сексуальної сором'язливості, цнотливості, сексуальної збудливості, агресивного сексу, маскулінності – фемінінності. Відмінності у показниках сексуальних установок жіночих вибірок існують на рівні тенденцій, статистично значущих розбіжностей не виявлено.

Ключові слова: установки до сексу, дозволеність, реалізованість, сексуальна невротичність, знеособлений секс, порнографія, сексуальна сором'язливість, цнотливість, сексуальна відраза, сексуальна збудливість, фізичний секс, агресивний секс, сексуальне лібідо, сексуальна задоволеність, маскулінність – фемінінність.

Е.Е.Фалёва. Установки к сексу женщин и мужчин из кризисных семей и женщин из обычных семей. В статье представлена общая характеристика установок к сексу у женщин и мужчин из кризисных семей и женщин из обычных семей, приводятся результаты сравнительного анализа женской и мужской выборки и результаты женщин из кризисных и обычных семей. Представлены результаты по 14 шкалам. Результаты исследования свидетельствуют о статистически значимых различиях между женщинами и мужчинами из кризисных семей по показателям сексуальной застенчивости, целомудрия, сексуальной возбудимости, агрессивного секса, маскулинности – фемининности. Различия в показателях сексуальных установок женских выборок отличаются на уровне тенденций, статистических значимых отличий не выявлено.

Ключевые слова: установки к сексу, дозволенность, реализованность, сексуальная невротичность, обезличенный секс, порнография, сексуальная застенчивость, целомудрие, отвращение к сексу, сексуальная возбудимость, физический секс, агрессивный секс, сексуальное либидо, сексуальная удовлетворенность, маскулинность – фемининность.

Постановка проблеми. Приводом для проведення дослідження послужили наступні передумови. По – перше, дослідниками розширено уявлення про шлюбні відношення, детермінанти якості взаємодії подружжя (Ю.Є.Альошина, І.Ю.Борисов, К.Витек, А.М.Волкова, Л.Я.Гофман), впливу на них сексуальної гармонії пари (Г.П.Андрух, С.Кратохвил, В.В.Кришталь, М.В.Маркова), про фактори зниження і підкріплення задоволеності в парі подружніми відносинами (Ю.Є.Альошина, І.В.Гуртова, Є.В.Заїка, М.А.Согінов), особливості подружніх конфліктів (С.В.Дворяк, О.Е.Зуськова, Х.Ш.Ібрагімова, Н.М.Коростильова, О.С.Кочарян, Г.С.Кочарян та ін.), причини подружньої невірності та розлучення (Д. Кутсар, А.М.Обозова, М.М.Обозов та ін.), про шляхи й засоби підвищення гармонії та стійкості шлюбних відносин (Є.Г.Гукова, І.В.Дорно, М.В.Маркова, В.О.Сисенко).

По-друге, практика соціологічних досліджень підтверджує обґрунтованість виділення великої групи конфліктів на базі розбіжностей по задоволенню потреб подружжя. Немає сумнівів у тому, що незадоволені потреби негативно впливають на стабільність шлюбу. Їх необхідно спеціально вивчати й аналізувати, виходячи з особливостей шлюбного партнера. Отже, є необхідністю здійснити аналіз проблеми впливу сімейної кризи на психічний

стан та деструктивне реагування шлюбних партнерів, зокрема жінки.

Досліджуючи сімейні стосунки, Т.В.Андреева відзначила, що психологічні фактори шлюбу вносять найбільший вклад у структуру напруженості у кризисних сім'ях, але на благополуччя сімей також суттєво впливає задоволеність сексуальними відносинами.

Предметом нашого дослідження є установки до сексу.

Ціллю такого етапу дослідження було надати загальну характеристику установок до сексу у жінок та чоловіків кризисних сімей та жінок зі звичайних сімей, провести порівняльний аналіз жіночої та чоловічої вибірки. До складу вибірки увійшли жінки та чоловіки 29-56 років загальною кількістю 544 особи (224 жінки з кризисних сімей, 194 чоловіки з кризисних сімей та 126 жінок зі звичайних сімей (контрольна група), які вважають, що особливих сімейних проблем у них немає, та самі до психолога не зверталися).

Аналіз результатів дослідження установок до сексу (табл.1) показав, що у жінок з кризисних сімей за показниками дозволеності (93,3%), реалізованості (60,7%), сексуальної невротичності (52,2%), знеособленого сексу (50%), порнографії (60,3%), сексуальної відрази (81,7%), сексуальної збудливості (74,6%), фізичного сексу (71,9%) та сексуального лібідо (73,7%) та за шкалою маскулінності – фемінінності (89,7%) переважаючим є середній рівень. За показниками сексуальної сором'язливості (55,8%), цнотливості (66,1%), агресивного сексу (54,5%) переважає низький рівень вираження сексуальних установок. У 56,3% жінок з кризисних сімей виявлений високий рівень сексуальної задоволеності і цей рівень є переважаючим.

У 6,7% досліджуваних жінок виявлений високий рівень дозволеності. Низький рівень за цією шкалою не виявлений. 38,8% жінок мають високий рівень реалізованості та 0,5% – низький рівень.

Таблиця 1

Зведена таблиця показників установок до сексу (%)

Шкали	Рівні	Жінки з кризисних сімей	Чоловіки з кризисних сімей	Жінки зі звичайних сімей
1. Дозволеність	високий	6,7	12,4	6,3
	середній	93,3	87,6	93,7
	низький	0	0	0

2. Реалізованість	високий	38,8	35	34,9
	середній	60,7	62,9	64,3
	низький	0,5	2,1	0,8
3. Сексуальна невротичність	високий	0	1	0
	середній	52,2	54,7	53,2
	низький	47,8	44,3	46,8
4. Знеособлений секс	високий	1,8	0	0,8
	середній	50	63,9	46,8
	низький	48,2	36,1	52,4
5. Порнографія	високий	30,4	28,9	27
	середній	60,3	67	64,3
	низький	9,4	4,1	8,7
6. Сексуальна сором'язливість	високий	2,7	2,1	3,2
	середній	41,5	27,8	36,5
	низький	55,8	70,1	60,3
7. Цнотливість	високий	1,8	2,1	1,6
	середній	32,1	24,7	35,7
	низький	66,1	73,2	62,7
8. Сексуальна відраза	високий	1,8	2	3,2
	середній	81,7	79,4	80,1
	низький	16,5	18,6	16,7
9. Сексуальна збудливість	високий	16,9	8,2	9,5
	середній	74,6	85,6	64,3
	низький	8,5	6,2	26,2
10. Фізичний секс	високий	4,9	6,2	5,6
	середній	71,9	81,4	70,6
	низький	23,2	12,4	23,8
11. Агресивний секс	високий	1,8	0	1,6
	середній	43,7	19,6	44,4
	низький	54,5	80,4	54
12. Сексуальне лібідо	високий	6,7	5,2	6,3
	середній	73,7	84,5	74,6
	низький	19,6	10,3	19,1
13. Сексуальна задоволеність	високий	56,3	65	56,3
	середній	39,7	31,9	38,1
	низький	4	3,1	5,6
14. Маскуліність – фемінінність	високий	0	2,1	0
	середній	89,7	94,8	88,9
	низький	10,3	3,1	11,1

За показниками знеособленого сексу 48,2% жінок мають низький рівень вираження та 1,8% – високий. Більш ніж у половини жінок з кризисних сімей відзначений середній (52,2%) та у 47,8% – низький рівень. Майже у третини жінок відзначений високий рівень зі шкали порнографія (30,4%) та у 9,4% – низький рівень. 41,5% жінок з кризисних сімей мають середній рівень сексуальної сором'язливості та 2,7% – високий рівень сексуальної невротичності. Високий рівень за цією шкалою не виявлений.

Третина жінок відзначається середнім рівнем цнотливості (32,1%), у 1,8% виявлений високий рівень за цією шкалою. У 16,5% досліджуваних жінок виявлений низький рівень сексуальної відрази та у 1,8% – високий рівень. 8,5% жінок мають низький та 16,9 – високий рівень сексуальної збудливості.

Високий рівень за шкалою фізичного сексу виявлений у 4,9% жінок та у 23,2% – низький рівень. Хоча за шкалою агресивного сексу у жінок з кризисних сімей переважає низький рівень, майже половина (43,7%) досліджуваних мають середній та 1,8% – високий рівень за цією шкалою. Високий рівень сексуального лібідо виявлений у 6,7% та низький рівень у 19,6% жінок. Більше половини жінок відчують сексуальне задоволення на високому рівні (56,3%), однак у 39,7% виявлений середній та у 4% – низький рівень за шкалою сексуальної задоволеності. За шкалою маскулінності – фемінінності високий рівень не виявлений. Переважаючим є середній рівень (89,7%), 10,3% досліджуваних жінок з кризисних сімей мають низький рівень за цією шкалою.

Аналіз результатів дослідження показників установок до сексу у чоловіків з кризисних сімей виявив переважаючу кількість досліджуваних з високим рівнем за шкалою сексуальної задоволеності і їх кількість складає 65% від загальної кількості досліджуваних чоловіків. Переважаючий низький рівень установок виявлений за шкалами цнотливості (73,2%), сексуальної сором'язливості (70,1%) та агресивного сексу (80,4%). За всіма іншими шкалами переважає середній рівень вираження установок: дозволеність – 87,6%, реалізованість – 62,9%, сексуальна невротичність – 54,7%, знеособлений секс – 63,9%, порнографія – 67%, сексуальна відраза – 79,4%, сексуальна збудливість – 85,6%, фізичний секс – 71,9%, сексуальне лібідо – 84,5%, маскулінність – фемінінність – 94,8%.

Докладніше розглянемо розподіл показників сексуальних установок у чоловіків. За шкалою дозволеності не виявлено до-

сліджуваних з низьким рівнем, у 12,4% відзначений високий рівень показників. Більше третини чоловіків мають високий рівень (35%) за шкалою реалізованості та 2,1% – низький рівень. У 1% чоловіків виявлений високий рівень сексуальної невротичності та у 44,3% – низький рівень за цією шкалою. За шкалою знеособленого сексу високого рівня у чоловіків не виявлено, більше третини досліджуваних мають низький рівень за цією шкалою (36,1%). У 28,9% чоловіків виявлений високий та у 4,1% – низький рівень за шкалою порнографії. 2,1% досліджуваних виявляють високий та 27,8% середній рівні за шкалою сексуальної сором'язливості. Майже та ж картина спостерігається за шкалою цнотливості: 2,1% досліджуваних мають високий рівень та 24,7% – середній рівень за показниками цієї шкали.

Високий рівень сексуальної відрази виявлений у 2% чоловіків, низький – у 18,6%. Високий рівень сексуальної збудливості відзначений у 8,2% досліджуваних та у 6,2% – низький рівень за цією шкалою. Високий рівень за шкалою фізичного сексу виявлений у 6,2%, а низький у 12,4% чоловіків з кризисних сімей. Високого рівня агресивного сексу не виявлено, середній відзначений у 19,6% чоловіків. Показники сексуального лібідо розподіляються таким чином: 5,2% – високий та 10,3% – низький рівень за установками за цією шкалою. Майже у третини досліджуваних чоловіків виявляється середній рівень сексуальної задоволеності (31,9%) та у 3,1% – низький рівень. За шкалою маскулінність – фемінінність 2,1% чоловіків мають високий та 3,1% низький рівні.

Розглянемо, як розподіляються установки до сексу у жінок зі звичайних сімей. Переважаючий низький рівень виявлений в цій вибірці за шкалами сексуальної сором'язливості (60,3%), цнотливості (62,7%), знеособленого сексу – 52,4% та агресивного сексу (54%). За шкалою сексуальної задоволеності переважає високий рівень (56,3%). За всіма іншими шкалами переважає середній рівень вираження установок: дозволеність – 93,7%, реалізованість – 64,3%, сексуальна невротичність – 53,2%, порнографія – 64,3%, сексуальна відраза – 80,1%, сексуальна збудливість – 64,3%, фізичний секс – 70,6%, сексуальне лібідо – 74,6%, маскулінність – фемінінність – 88,9%.

Докладніше розглянемо розподіл показників сексуальних установок у жінок зі звичайних сімей. Аналіз результатів дослідження виявив що 6,3% жінок мають високий рівень дозволеності. Низького рівня за цією шкалою не виявлено. За шкалою реалізованості більше третини досліджуваних (34,9%) виявля-

ють високий та 0,8% – низький рівень. Жінок з високим рівнем сексуальної невротичності в цій вибірці не виявлено. Розподіл показників відбувається між переважаючим середнім (53,2%) та низьким рівнем (46,8%).

У 46,8% жінок зі звичайних сімей виявлений середній та 0,8% – високий рівень за шкалою знеособленого сексу. 27% досліджуваних мають високий та 8,7% – низький рівень за шкалою порнографії. За шкалами сексуальної сором'язливості та цнотливості показники майже однакові: за шкалою сексуальної сором'язливості високі показники виявлені у 3,2%, а середні у більш ніж третини вибірки (36,5%); за шкалою цнотливості високі показники виявлені у 1,6%, а середні у більш ніж третини вибірки (35,7%).

Сексуальна відраза на високому рівні виявлена у 3,2%, на низькому – у 16,7% жінок зі звичайних сімей. Високий рівень відзначений у 9,5% та низький у 26,2% досліджених цієї вибірки за шкалою сексуальна збудливість. 5,6% жінок показали високий та 23,8% – низький рівень за шкалою фізичного сексу. Високий рівень за шкалою агресивного сексу виявлений у 1,6%, середній у 44,4% досліджених. Сексуальне лібідо на високому рівні відзначено у 6,3% та на низькому – у 19,1% жінок даної вибірки.

5,6% жінок зі звичайних сімей виявили низький та 38,1% – середній рівень сексуальної задоволеності. За шкалою маскуліність – фемінінність високого рівня в цій вибірці не виявлено, а 11,1% жінок виявили низький рівень.

Порівняльний аналіз жінок та чоловіків з кризисних сімей за сексуальними установками дозволив виявити за певними шкалами статистично значущу різницю між чоловічою та жіночою вибіркою. Високі показники у чоловіків та жінок виявлені тільки за показниками рівня сексуальної задоволеності. За шкалами сексуальної сором'язливості, цнотливості, агресивного сексу переважають показники низького рівня в обох вибірках. За всіма іншими шкалами і у жінок, і у чоловіків переважаючим є середній рівень установок до сексу.

За шкалою дозволеності статистично значущої різниці не виявлено, однак можна відзначити певну тенденцію: низьких показників не виявлено в обох вибірках; і у жінок, і у чоловіків переважають середні показники, однак кількість жінок більша (93,3%), ніж чоловіків (87,6%); кількість жінок (6,7%) з високим рівнем дозволеності в два рази менша, ніж у чоловіків (12,4%). За шкалою реалізованості у жінок та чоловіків з кри-

зисних сімей показники майже на одному рівні, однак у жінок більша кількість досліджених (38,8%) має високий рівень, ніж у чоловіків (35%) та, відповідно, менша кількість жінок має середній та низький рівень за цією шкалою. Ця різниця статистично не значуща.

За шкалою сексуальної невротичності також значущої різниці не виявлено. У жінок високого рівня не відзначено, у чоловіків 1% мають високий рівень розбалансованості у сексуальній поведінці. Показники середнього рівня також вищі у чоловіків (54,7%), ніж у жінок (52,2%) і, відповідно, показники низького рівня статистично не суттєво відрізняються на користь жінок (жінки – 47,8%, чоловіки – 44,3%). Тобто і у жінок, і у чоловіків низький і середній рівні розподілилися майже пополам.

Високий рівень схильності розглядати свого сексуального партнера, як об'єкт для отримання почуттєвого задоволення у чоловіків не виявлений, а у жінок кількість таких досліджених складає 1,8% від загальної кількості жінок з кризисних сімей. За показниками цієї шкали відзначено виражені тенденції. Чоловіків з середнім рівнем за шкалою знеособленого сексу (63,9%) більше, ніж жінок (50%), однак статистично значущої різниці не визначено. Відповідно, жінок з низьким рівнем за цією шкалою (48,2%) більше, ніж чоловіків (36,1%). Таким чином, показники жінок з середнім та низьким рівнем розподілилися майже пополам, а у чоловіків картина інша, досліджених з середнім рівнем більше, ніж з низьким. Більша кількість чоловіків отримує задоволення від порнографічних фотографій та сексуальних сцен, ніж жінки, однак статистично значущої різниці між цими двома вибірками не виявлено. У 30,4% жінок та 28,9% чоловіків виявлений високий, у 60,3% жінок та 67% чоловіків середній та у 9,4% жінок та 4,1% чоловіків низький рівні за шкалою порнографії.

Відзначено статистично значущу різницю за шкалою сексуальної сором'язливості. Якщо кількість жінок (2,7%) та чоловіків (2,1%) з високим рівнем майже не відрізняється, то за показниками середнього та низького рівня виявлена статистично значуща різниця ($p < 0,01$). Кількість жінок з середнім рівнем складає 41,5%, кількість таких чоловіків – 27,8%. Більш «нормальна» реакція виявлена у 55,8% жінок та у 70,1% чоловіків. Тобто виявлена незначна кількість жінок та чоловіків, які відчувають небажання брати участь у сексуальних відносинах, та майже половина жінок і третина чоловічої вибірки, яких можна віднести до групи ризику.

Саме таких осіб можуть бентежити розмови про секс, вони можуть почувати себе нерівно у відношеннях з протилежною статтю та не відчувати сексуальної реалізованості.

Аналіз результатів дослідження шкали цнотливості також виявив статистично значущу різницю показників жіночої та чоловічої вибірки. Так само, як і за шкалою сексуальної сором'язливості, показники високого рівня у жінок (1,8%) та чоловіків (2,1%) майже не відрізняються. Статистично значуща різниця виявлена за показниками середнього та низького рівнів ($p < 0,05$). У жінок (32,1%) середні показники вищі, ніж у чоловіків (24,7%), відповідно, низькі показники вищі у чоловіків (73,2%), ніж у жінок (66,1%).

У нашому дослідженні виявлено 1,8% жінок та 5,1% чоловіків, які можуть з відразую реагувати на деякі види сексу, навіть коли займаються сексом зі своїм постійним партнером. Середній рівень виявлений у 81,7% жінок та у 76,3% чоловіків з кризисних сімей. Більш здорову установку були відзначено у 16,5% жінок та 18,6% чоловіків даної вибірки.

За шкалою сексуальної збудливості виявлено статистично значущу різницю за показниками високого та середнього рівнів ($p < 0,05$). Показники високого рівня у жінок (16,9%) вдвічі перевищують аналогічні показники у чоловіків (8,2%). Однак за показниками середнього рівня кількість чоловіків (85,6%) значно більша, ніж жінок (74,6%). Показники низького рівня незначущо відрізняються у жінок (8,5%) та чоловіків (6,2%).

За показниками активного прагнення до реального статевого контакту значущої різниці не виявлено. У жінок (71,9%) та чоловіків (81,4) переважає середній рівень, однак ці показники у чоловіків вищі за жіночі так само, як і високі показники (жінки – 4,9%, чоловіки – 6,2%). Відповідно, низькі показники фізичного сексу у жінок має більша кількість досліджуваних (23,2%), ніж у чоловіків (12,4%). За шкалою агресивного сексу виявлена статистично значуща різниця між жіночою та чоловічою вибірками. В обох групах переважає низький рівень агресивного сексу (54,5% – у жінок, 80,4% у чоловіків). У чоловіків показників високого рівня не виявлено, тоді як у 1,8% жінок відзначається бажання придушити або принизити партнера. Показники середнього рівня у жінок (43,7%) вищі за чоловічі (19,6%). Ця різниця є статистично значущою ($p < 0,001$).

За шкалою сексуального лібідо показники у чоловічої вибірки вищі, ніж у жіночої за середніми та високими показниками. Однак статистично значущої різниці не виявлено. Аналіз резуль-

татів дослідження показав, що за цією шкалою, так само, як і за шкалами дозволеності, сексуальної збудливості, порнографії, знеособленого та фізичного сексу, переважають середні показники у жінок (73,7%) та чоловіків (84,5%), при цьому у чоловіків ці показники вищі, ніж у жінок). Показники сексуальної задоволеності статистично значуще не відрізняються в жіночій та чоловічій вибірках. Однак у чоловіків (65%) за високими показниками вони вищі, ніж у жінок (56,3%). Це відбувається за рахунок більш низьких показників за середнім та низьким рівнями у чоловіків.

Оскільки високий бал за шкалою маскулінності – фемінінності говорить про те, що в сексуальних питаннях особа відповідає образу типового для нашого суспільства чоловіка, то природно, що у жінок високого рівня за цією шкалою не виявлено, у чоловіків 2,1% мають високий рівень. Однак в обох вибірках переважає середній рівень, хоча у жінок (89,7%) цей відсоток менший за чоловічий (94,8%). Низькі показники у чоловіків втричі менші (3,1%) за жіночі (10,3%). Тобто майже дев'яносто відсотків жінок мають середньо виражені маскулінні риси в сексуальному відношенні.

На цьому етапі дослідження нами ставилась задача порівняти показники установок до сексу у жінок з кризисних та зі звичайних сімей. Аналіз результатів дослідження показав, що за всіма шкалами показники цих двох вибірок статистично значуще не відрізняються. За показниками сексуальної задоволеності переважають високі показники, за шкалами сексуальної сором'язливості, цнотливості та агресивного сексу – низькі показники. За всіма іншими шкалами установок до сексу переважаючими є середні показники. Можна відзначити такі тенденції: за високими показниками сексуальної збудливості дещо більший, але статистично не значущий, відсоток жінок з кризисних сімей (16,9%), порівняно з жінками зі звичайних сімей (9,5%). Інші показники майже не відрізняються.

Аналіз результатів дослідження дозволив скласти психологічний портрет жінок та чоловіків за показниками установок до сексу:

– жінки з кризисних сімей мають переважно високий рівень за шкалою сексуального задоволення; переважно середній рівень за шкалами дозволеності, реалізованості, порнографії, сексуальної відрази, сексуальної збудливості, фізичного сексу, сексуального лібідо, середній та низький рівні за шкалою знеособленого сексу; переважно низький рівень за шкалами сексуальної невротичності, цнотливості, агресивного сексу та за шкалою

маскулінності – фемінінності, низький та середній рівні за шкалою сексуальної сором'язливості;

– чоловіки з кризисних сімей мають переважно високий рівень за шкалою сексуального задоволення; переважаючий середній рівень за шкалами дозволеності, реалізованості, знеособленого сексу, порнографії, сексуальної відрази, сексуальної збудливості, фізичного сексу, сексуального лібідо та за шкалою маскулінності – фемінінності, середній та низький рівні за шкалою сексуальної невротичності; переважаючий низький рівень за шкалами сексуальної сором'язливості, цнотливості та агресивного сексу;

– жінки зі звичайних сімей мають переважно високий рівень за шкалою сексуального задоволення; переважно середній рівень за шкалами дозволеності, реалізованості, порнографії, сексуальної відрази, сексуальної збудливості, фізичного сексу, сексуального лібідо, маскулінності / фемінінності; середній та низький рівні за шкалою сексуальної невротичності; переважаюче низький рівень знеособленого сексу, сексуальної сором'язливості, цнотливості та низький і середній рівні агресивного сексу;

– виявлено статистично значущі розбіжності між жінками та чоловіками з кризисних сімей за показниками сексуальної сором'язливості ($p < 0,01$), цнотливості ($p < 0,05$), сексуальної збудливості ($p < 0,05$), агресивного сексу ($p < 0,001$), маскулінності – фемінінності ($p < 0,001$).

Аналіз результатів дослідження психологічних особливостей сімейної кризи у жінок та чоловіків кризисних сімей та жінок зі звичайних сімей дозволив зробити **висновки**:

1. Для жінок з кризисних сімей, порівняно з чоловіками, властивий менший рівень дозволеності, значно менший рівень реалізованості, тобто загальної задоволеності жінкою своїм сексуальним життям, однак, вони менше сексуально невротизовані. Результати за шкалою знеособленого сексу підтвердили загальну статистику, за якою чоловіки отримують більш високі бали, ніж жінки. Більше жінок приймає порнографію на високому та менше на середньому рівнях, більше жінок відчуває себе нерівно у відношеннях з чоловіками, їх бентежать розмови про секс, часом вони бояться та не хочуть сексуальних відносин, жінки більш цнотливі, у них більш високий рівень сексуальної відрази, вони менш збудливі, менша кількість жінок орієнтується на активне прагнення до реального статевого контакту, однак, вони більш налаштовані на агресивний секс, тобто прагнення принизити партнера, жінки мають менший рівень сексуального лібідо

та сексуальної задоволеності, більш низький рівень за шкалою маскулінності – фемінінності, тобто у сексуальних питаннях вони більше відповідають образу типової жінки.

2. Жінки з кризисних сімей, порівняно з жінками зі звичайних сімей мають однаковий рівень дозволеності, вони значно менше реалізовані, та менш невротизовані. Більший відсоток таких жінок розглядають своїх сексуальних партнерів тільки у якості об'єкта для отримання почуттєвого задоволення, незначно більше приймають порнографію, вони більш сексуально сором'язливі, менш сексуально збудливі, мають значно менший рівень за шкалою маскулінності / фемінінності, тобто жінки зі звичайних сімей у сексуальних питаннях більше відповідають образу типового чоловіка, порівняно з жінками з кризисних сімей.

Список використаних джерел

1. Андреева Т.В. Семейная психология / Т.В.Андреева. – СПб.: Речь, 2004. – 244 с.
2. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 528 с.
3. Эйдемиллер Э.Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия / Э.Г. Эйдемиллер, И.В. Добряков, И.М. Никольская. – СПб. : Речь, 2007. – 352 с.

Spisok vikoristanikh dzherel

1. Andreeva T.V. Semeynaya psikhologiya / T.V. Andreeva. – SPb.: Rech, 2004. – 244 s.
2. Burlachuk L. F. Slovar-spravochnik po psikhodiagnostike / L. F. Burlachuk, S. M. Morozov. – SPb.: Piter Kom, 1999. – 528 s.
3. Eydemiller E.G. Semeynyy diaгноз i semeynaya psikhoterapiya / E.G. Eydemiller, I.V. Dobryakov, I.M. Nikolskaya. – SPb.: Rech, 2007. – 352 s.

O.Faliova. Settings to sex of women and men from crisis families and women from common families. The article presents a general description of the facilities to have sex among women and men from crisis families and women from ordinary families, we give the comparative analysis results of female and male sample and women's results from the crisis families and ordinary ones, which were studied (Eysenk Inventory of Attitudes to Sex, EIAS, 1989) by means of a questionnaire setting for sex. Method is based on Eysenk concept of personality.

Along with the study of attitudes to sex, the questionnaire focused on the prediction of satisfaction with marriage (Eysenk, Wakefield, 1981), identification of abnormalities in sexual behavior (Eysenk, 1977), diagnosis of femininity – masculinity (Eysenk, 1971). We show results on 14 scales: permissibility, actualization, sexual neuroticism, impersonal sex, pornography, sexual modesty, chastity, aversion to sex, sexual arousal, physical sex, aggressive sex, sexual libido, sexual satisfaction, masculinity – femininity.

We compiled psychological profile of women and men in terms of facilities to sex. The differences in women's sexual installations samples differ in the level of trends, statistical significant differences were not found. Results of the study show statistically significant differences between women and men from crisis families in terms of sexual modesty, chastity, sexual arousal, aggressive sex, masculinity – femininity.

Key words: settings to sex, permissiveness, actualization, sexual neuroticism, impersonal sex, pornography, sexual modesty, chastity, aversion to sex, sexual arousal, physical sex, aggressive sex, sexual libido, sexual satisfaction, masculinity – femininity.

Отримано: 12.08.2013 р.

УДК 796.2.071.5

А.А.Хижняк

Психологічний супровід педагогічної діяльності викладача фізичного виховання у професійному становленні

А.А.Хижняк. Психологічний супровід педагогічної діяльності викладача фізичного виховання у професійному становленні. У статті наведено результати дослідження динаміки показників загальної адаптації та дезадаптаційних процесів особистості викладачів фізичного виховання, як діагностичної та аналітичної сторони психологічного супроводу їх педагогічної діяльності. Розглянуто адаптаційну сферу особистості викладачів фізичного виховання як основний фактор успішної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Визначено особливості зміни показників загальної адаптивності особистості, а також дезадаптаційних процесів особистості викладачів фізичного виховання в залежності від гендерної відповідності.